

PROMOVAREA CETĂȚII RÂȘNOV PRIN CONCEPTUL DE *LIVING HISTORY*

Mihai Dragomir
Amalia Alexandru

Abstract: The project *Historical Reenactment - a tool for cultural valorization and sustainable development of the local community* was developed in strong cooperation by Mioritics Association, Râșnov Municipality and Trondheim Vikinglag, during November 2014 - December 2015. It was aimed to implement the **living history** concept in the historical space of Râșnov Fortress. The project involved **reenactment activities** that facilitated the interaction of the Romanian audience with historical events and promoted Râșnov heritage in a playful manner.

The activities of the reenactment group **Living Rosenau**, created through this project, focused on everyday life in community, recreating traditional crafts and old practices more than presenting the show fights, more popular for the Romanian public.

Due to Trondheim Vikinglag experience, this project was aimed to implement **living history** concept promoting specific traditions and community history. The project was developed for two different moments of the local history: XIII century marked by Saxons colonization and the influence of Teutonic Knights and XVII century, when the fortress was most developed.

The purpose of the project can be translated also in a partners' intention to illustrate the **regular life** of a multicultural community between last years of Middle Ages to the early modern times.

Key words: living history, reenacting, Living Rosenau

Proiectul *Reconstituirea Istorică – instrument de valorificare culturală și dezvoltare durabilă a comunității locale*, derulat de către Asociația Mioritics în parteneriat cu Primăria Râșnov și Trondheim Vikinglag în perioada 2014-2015, a vizat implementarea conceptului de **living history** în spațiul Cetății Râșnov, în cadrul unor activități care au facilitat interacțiunea publicului cu evenimentele istorice și au promovat patrimoniul unei zone într-o manieră ludică. Activitățile membrilor grupului de reconstituire, create prin acest proiect, mizează pe redarea vieții cotidiene și pe practicarea meșteșugurilor tradiționale mai mult decât pe latura de spectacol a reconstituirii, atât de cunoscută publicului românesc.

Percepția publicului din România asupra istoriei se reduce, de cele mai multe ori, la o înșiruire de date și la o prezentare a contextului de derulare a unor

evenimente, generată, mai cu seamă, de sistemul de educație formală, care nu pune accent pe conectarea acestora cu viața reală. Cele mai multe dintre obiectivele de patrimoniu din România au puține oferte educaționale interactive, care să atragă atenția categoriilor diferite de public și să se adapteze specificului local, valorificând tradiții și elemente identitare.

Astfel se ivește firesc întrebarea: cum pot deveni mai accesibile evenimentele istorice, mai ales atunci când pot fi promovate prin descoperiri arheologice inedite, cetăți și castele aproape necunoscute, personaje originale care au participat la desfășurarea lor?

Pornind de la această situație, proiectul *Reconstituirea Istorică – instrument de valorificare culturală și dezvoltare durabilă a comunității locale* a fost inițiat de către *Asociația Mioritics* în spațiul Cetății Râșnov într-o încercare de revitalizare a obiectivului de patrimoniu în care vizitatorii sunt obișnuiți să petreacă doar câteva minute, într-un tur rapid care urmează experienței de la Dinoparc (parcul cu dinozauri din apropiere).

Conceput în parteneriat cu Primăria Municipiului Râșnov și dezvoltat prin valorizarea experienței de **reenacting** a Trondheim Vikinglag, proiectul a propus implementarea conceptului de **living history**, pornind de la specificul și istoria comunității surprinsă în două momente diferite ale evoluției ei: secolul al XIII-lea marcat de colonizarea sașilor și de influența Cavalerului Teuton, dar și secolul al XVII-lea, în care existența tihnită a membrilor era des tulburată de incursiunile tătare. Scopul proiectului se poate traduce și în intenția partenerilor de a ilustra cotidianul unei comunități multiculturale, în contextul trecerii de la Evul Mediu la zorii epocii moderne.

Inițiat ca o alternativă reală de ofertă educativ-culturală, adresată tinerilor și adulților din România, demersul proiectului a vizat în special o modalitate originală de promovare a patrimoniului cultural al zonei Râșnov, prin crearea unui grup de **reconstituire istorică**, care să valorifice meșteșugurile tradiționale, să recreeze atmosfera epocilor vizate prin obiecte și costume, să valorifice reperele identitare ale comunității și istoria locală prin povești istorisite publicului și prin materializarea unor practici tradiționale în revitalizarea activităților cotidiene (prelucrarea cuprului, încondeierea ouălor, leacuri locale pe bază de plante, rețete culinare medievale).

Spațiul Cetății Râșnov a oferit cadrul ideal pentru derularea acestui tip de proiect: o comunitate obișnuită cu oferta culturală, însă prea puțin dornică de a se implica în conceperea ei, un flux zilnic de turiști vizitatori de circa 1.000 persoane, o incintă fortificată de secol XVII în care există extrem de puține suveniruri autentice, lipsa unor activități educative permanente derulate în acest spațiu, timpul scurt alocat de turiști pentru turul cetății (fig. 1).

Mizând pe **redarea vieții cotidiene** în perioadele secolelor al XIII-lea și al XVII-lea, punând accent mai puțin pe demonstrațiile de luptă și mai mult

pe demonstrarea unor meșteșuguri specifice zonei (olărit, prelucrarea cuprului, tâmplărie sau țesătorie), pe reanimarea unor practici tradiționale (tămăduirea cu plante fie confecționarea manuală a hainelor), demersul a avut ca rezultate generarea unui produs cultural nou și interacțiunea originală a publicului cu istoria. Mai mult, narativizarea profilului diferitelor personaje din grup, care și-au istorisit poveștile de viață, au atras atenția vizitatorilor prezenți în cadrul mai multor manifestări (*Festivalul de Film Istoric, Festivalul de Reconstituire Istorică*), ce au devenit interesați de obiecte, povești, tehnici de lucru și costume specifice. Într-un cuvânt, materializarea conceptului de **istorie vie**, petrecută autentic, sub ochii publicului și rememorată până în cele mai mici detalii (fig. 2).

În peisajul cultural actual există mai multe grupuri care reconstituie diferite perioade istorice sau evenimente cu caracter istoric, însă ceea ce le diferențiază este seriozitatea cu care este privită componenta educativă a acțiunilor derulate. Mizând pe autenticitatea istorică, pe cercetarea detaliată a surselor pentru a desprinde cât mai multe detalii despre mentalitățile, modul de viață, costumele și practicile unei perioade, grupurile pot atrage atenția publicului și-l pot determina să empatizeze cu fenomenul, personajele sau evenimentul reconstituit.

Și tocmai această valență a autenticității istorice este valorificată în proiectul *Asociației Mioritics*. Întorcându-se cu câteva secole în trecut, membrii grupului redescoperă, odată cu publicul participant la activități, că faptele consemnate în documentele istorice se constituie într-o sursă continuă de învățare, în cel mai plăcut mod. Că exista o comunitate multiethnică în Țara Bârsei, care în secolul al XIII-lea putea conviețui, chiar dacă era formată din coloniști sași, din români, familii de cumani și membrii suitei Cavalerului Teuton (fig. 3).

„Beneficiile acuității istorice și a unui spațiu autentic stimulează întotdeauna imaginația reenactor-ilor; a artiștilor și a publicului, alimentându-le creativitatea”, este de părere Ingrid Galadriel Aune Nilsen, liderul Trondheim Vikinglag, partenerul norvegian al proiectului. *„Poate nu vom știi niciodată exact cum se simțeau sau cum trăiau oamenii din alte vremuri, dar putem avea o senzație puternică de înțelegere a trecutului. Deși acest lucru se întâmplă cu ajutorul imaginației și al ficțiunii, oamenii tot simt puțin din gustul trecutului, din atmosfera altei lumi. Aceste experiențe ar putea spune mai multe despre ce ne lipsește și ce ignorăm azi decât despre trecut, dar chiar și așa, este un factor foarte important în momentul organizării unui eveniment”* (**CUM SĂ REALIZEZI UN EVENIMENT ISTORIC CU GRUPURI SPECIALIZATE ÎN RECONSTITUIRI (Ghidul proiectului)** – Ingrid Galadriel Aune Nilsen, 2015).

Bazat pe un parteneriat strategic româno-norvegian, proiectul **Reconstituirea Istorică – instrument de valorificare culturală și dezvoltare durabilă a comunității locale** a fost finanțat prin programul PA17/RO13-Promovarea Diversității în Cultură

și Artă de către Granturile SEE 2009-2014.

Primele manifestări ale grupului creat în proiect, *Living Rosenau*, s-au realizat în cadrul Festivalul medieval de la Hamar (Norvegia) și apoi în festivalul tematic de la Râșnov, derulat în luna august a anului 2015. Festivalul medieval de la Hamar reînvie, în fiecare an, viața orașului european de Ev Mediu, celebrând vechile tradiții și invitând vizitatorii să ia parte la o experiență inedită. Pe durata evenimentului, cei 14 membri ai grupului au recreat scene din viața cotidiană, specifice comunității Râșnovului din secolul al XIII-lea, pornind de la informațiile istorice existente în documentarea proiectului. Coloniștii sași practicându-și meșteșugurile, suita Cavalerului Teuton existent în cetatea râșnoveană, familia de cumani, reprezentanții comunității românești au contribuit la recrearea atmosferei medievale din cadrul evenimentului, aducând un plus de culoare evenimentului (fig. 4).

Festivalul de Reconstituire Istorică Râșnov, din 20-23 august 2015, a fost conceput ca o colaborare între grupul nou creat în proiect, *Living Rosenau*, și cei 43 de reprezentanți ai comunității vikinge din Europa și S.U.A. (invitații asociației Trondheim Vikinglag). Conceptul festivalului a fost concentrat pe alcătuirea unei tabere comune și pe promovarea unor metode care asigură coeziunea grupului de reconstituire: analizarea descoperirilor arheologiei experimentale, căutarea detaliilor care pot contura poveștile personajelor, prezentarea unor detalii istorice atractive într-un interval de timp determinat, implementarea activităților educative pentru copii, adulți și reenactori. În acest tip de eveniment pot fi implicate diferite categorii de public, de la familiile cu copii, la tineri și adolescenți ce vor afla de la membrii grupurilor detalii mai puțin știute despre faptele sau evenimentele istorice ori istorii necunoscute ale locurilor în care s-au derulat acestea (fig. 5). Proiectul a vizat și ca prin acest festival să facă cunoscută o modalitate eficientă de a implementa activitățile de **living history** în Cetatea Râșnov.

Dincolo de pasiunea pentru istoria unui secol sau al altuia, fiecare membru al grupului de reconstituire românesc a trebuit să-și dedice un timp studiului individual, realizării manuale a costumului, exercițiilor pentru demonstrațiile de luptă, organizării propriei tabere în cadrul mai multor evenimente, conceperii unor scurte programe educative atractive pentru diferite categorii de public: tineri, copii și adulți. Motivația beneficiarilor implicați în acest tip de demers se leagă de:

- plăcerea de a spune poveștile propriilor personaje și a locurilor în care acestea au trăit;
- nevoia de a-și petrece timpul liber alături de familie și de prieteni într-un mod inedit;
- dorința de a-și exersa abilitățile practice pe care existența cotidiană a secolului XXI aproape le-a trecut în uitare și care se regăsesc în meșteșugurile revitalizate.

„Unul dintre motivele pentru care oamenii repun în scenă trecutul este funcționarea lui ca un sistem de aerisire pentru lumea modernă. Orice perioadă de timp diferită de perioada contemporană oferă o formă de experiență și emoție autentică, originală” cred partenerii norvegieni ai proiectului, unii dintre veteranii participanți la festivaluri europene, în calitate de reenactori.

Emoția noilor experiențe în interacțiunea cu publicul și pasiunea pentru istorie îi determină pe membrii grupului **Living Rosenau** să continue activitățile de reconstituire și după finalizarea perioadei de implementare a proiectului. Anul 2016 înseamnă consolidarea parteneriatului cu Trondheim Vikinglag prin participarea la Festivalul *The Viking Way* (iunie 2016), dar și animarea Cetății Râșnovului în cadrul festivalului de reconstituire istorică (august) și în derularea altor manifestări culturale pe care le găzduiește cetatea: Jocmania, Festivalul de Film Istoric, Festivalul *Open Doors To History*.

Acest tip de produs cultural, bazat pe reconstituiri istorice, va fi oferta educativă reală propusă de grupul **Living Rosenau** pentru diferitele categorii de public în spațiul Cetății Râșnov. Vizitatorii vor fi implicați în numeroase tipuri de activități, în care nivelul transmiterii informației se va adapta, sub aspect ludic și dinamic, promovând istoria locală într-un mod cu totul diferit de ghidajele rigide din muzee. Astfel publicul va începe să înțeleagă atât contextul perioadelor istorice, cât și situațiile care au generat anumite conflicte sau decizii prin interacțiunea cu povestitorii pasionați de propria activitate.

<http://www.living-rosenau.ro/>

<http://www.livinghistory.ro/>

<https://www.facebook.com/livingrosenau/>

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

foto: Daniel Secărescu

Fig. 4

Fig. 5

foto: Daniel Secărescu